

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

Идентификациона
налепница

ПАЖЉИВО НАЛЕПИТИ

ПОЛИТИКА И ПРИВРЕДА

PROBNI ISPIT DRŽAVNE MATURE
šk. god. 2022./2023.

PIG.48.SR.R.K1.20

52749

Политика и привреда

Начин означавања одговора на листу за одговоре:

Начин исправљања грешака на листу за одговоре:

↑
Преписан тачан одговор

↑
Параф (скраћени потпис)

Начин исправљања грешака у испитној књижици:

↑
Прецртан погрешан одговор у заградама

↑
Тачан одговор

↑
Параф (скраћени потпис)

ОПШТА УПУТСТВА

Пажљиво прочитајте сва упутства и следите их.

Не okreћите страницу и не решавајте задатке док то не одобри водитељ испитне просторије.

Налепите идентификационе налепнице на све испитне материјале које сте добили у сигурносној кесици.

Испит траје **90** минута.

Испред сваке групе задатака је упутство за решавање. Пажљиво га прочитајте.

Можете писати по листу за концепт, али се његов садржај неће бодовати.

Пишите читко. Нечитки одговори ће се бодовати са нула (0) бодова.

На 2. страници ове испитне књижице приказан је начин исправљања грешака.

Приликом исправљања погрешака потребно је ставити параф (искључиво скраћени потпис, а не пуно име и презиме).

Употребљавајте искључиво хемијску оловку која пише плавом или црном бојом.

Када решите задатке, проверите одговоре.

Желимо Вам много успеха!

Ова испитна књижица има 20 страница, од тога 1 празну.

Политика и привреда

I Задаци вишеструког избора

У следећим задацима од више понуђених одговора само је **један** тачан.
Тачне одговоре морате означити знаком X на листу за одговоре.
Тачан одговор доноси један бод.

1. На изборима за посланике Хрватског сабора бирачи у Канбери могу гласати на изборном месту у конзулату Републике Хрватске.
Који од наведених услова за остваривање бирачког права у описаном примеру бирачи морају задовољити?

- A. бити аустралијски грађанин
- B. бити хрватски држављанин
- C. бити аустралијски држављанин
- D. бити потомак исељених Хрвата

(1 бод)

2. Која од наведених група бирача **нема** опште бирачко право на изборима за посланике у Хрватски сабор?

- A. малолетни држављани
- B. особе лишене слободе
- C. особе лишене пословне способности
- D. исељеници са хрватским држављанством

(1 бод)

3. Како се назива политички поредак државе Ватикан у којем Кардиналски збор бира папу као поглавара државе и чија је функција уобичајено доживотна?

- A. демократија
- B. монархија
- C. република
- D. тиранија

(1 бод)

4. Које се од наведених обележја односи на председничку демократију?

- A. Влада је део парламента.
- B. Парламент бира председника државе.
- C. Парламент нема право сменити владу.
- D. Председник државе дели извршну власт с премијером.

(1 бод)

5. Које од наведених бирачких права обележава пасивно бирачко право?

- A. право да апстинирамо од избора
- B. право да прецртамо изборни листић
- C. право да будемо изабрани на позицију у власти
- D. право да изаберемо одређену странку на парламентарним изборима

(1 бод)

6. Која од наведених тврдњи тачно описује однос три гране власти у политичкој заједници уређеној на демократском начелу троеобе власти?

- A. Три дела власти су повезана и јединствена.
- B. Извршну власт увек именује законодавна власт.
- C. Највиша власт је концентрисана у уставном суду.
- D. Три дела власти се међусобно надгледају и контролишу.

(1 бод)

7. За време издржавања казне затвора правомоћно осуђени држављанин је изложен новим правним поступцима.

Који од наведених поступака којима је осуђени држављанин изложен нарушава начела правне државе?

- A. одбијање жалбе на услове живота у казнионици
- B. ускраћивање доделе помиловања од председника државе
- C. скраћивање раздобља издржавања казне затвора осуђенику
- D. покретање новог судског поступка на основу истих оптужби

(1 бод)

Политика и привреда

---

8. Која од наведених ситуација представља кршење формалних критеријума за функционисање Републике Хрватске као правне државе?
- A. Председник Хрватског сабора током седнице тражи истрагу против грађанина.
  - B. Жупанијски државни адвокат шаље председнику жупанијског суда списе жупанијског државног правобранилаштва.
  - C. Председник Републике Хрватске прихвата покровитељство над аутомобилском спортском манифестацијом.
  - D. Председник Уставног суда Републике Хрватске држи излагање на конференцији Хрватске академије знаности и умјетности.

(1 бод)

9. Који од наведених пореза представља индиректан облик опорезивања?
- A. порез на добит
  - B. порез на доходак
  - C. порез на некретнине
  - D. порез на додату вредност

(1 бод)

10. На тржишту недостаје квалификоване радне снаге и грађевинског материјала којим би се убрзао процес обнове зграда оштећених земљотресом. Који је основни економски проблем описан у примеру?
- A. оскудност
  - B. доступност
  - C. учинковитост
  - D. неограниченост

(1 бод)

11. Општина је донела одлуку о пренамени сопственог земљишта у пословну зону како би подстакнула развој привреде. Основана је пословна зона те је изграђена саобраћајна и друга инфраструктура, а први корисници пословне зоне набавили су сировине, унајмили раднике и започели производњу.

Који од наведених ресурса у описаном примеру припада капиталном добру предузетника у пословној зони?

- A. сировине
- B. земљиште
- C. пословна зона
- D. саобраћајна инфраструктура

(1 бод)

12. Држава даје директне подстицаје активним пољопривредницима који обављају пољопривредну делатност како би обезбедила дуготрајну одрживост и повећала њихову конкурентност на тржишту.

Како се назива економска улога државе у описаном примеру?

- A. промовисање стабилности
- B. промовисање учинковитости
- C. промовисање једнакости и праведности
- D. промовисање макроекономског раста

(1 бод)

13. Због забране рада отворених пијаца понуђачи воћа и поврћа покренули су продају путем интернета, а наруџбине испоручивали директно до врата својих корисника.

Који елемент маркетиншког сплета је промењен у описаном примеру?

- A. цена
- B. пласман
- C. производ
- D. промоција

(1 бод)

Политика и привреда

---

14. У привреди једне државе се прекомерно повећала новчана маса у оптицају, због чега су порасле цене. На крају године укупна вредност кошарице добара била је скупља за 10%. Како се назива макроекономски показатељ који представља пораст вредности кошарице добара?

- A. стопа инфлације
- B. стопа привредног раста
- C. стопа раста међународних резерви
- D. стопа раста националног производа

(1 бод)

15. Који би облик опорезивања дохотка требало да примени држава која жели обезбедити једнакост и финансијску сигурност домаћинствима са нижим примањима?

- A. паушални
- B. регресивни
- C. прогресивни
- D. пропорционални

(1 бод)

16. Како се назива међународна организација која води глобалну политику одрживог развоја те је у документу *Agenda 2030* представила 17 глобалних циљева које планира остварити?

- A. Међународни монетарни фонд
- B. Светска банка
- C. Светска трговинска организација
- D. Сједињени народи

(1 бод)

17. Која тврдња тачно описује шта послодавац из Хрватске сме направити када пошаље радника на привремени рад у Холандију?

- A. Сме допустити раднику учлањење у синдикат.
- B. Сме ограничити здравствено осигурање раднику у иностранству.
- C. Сме смањити раднику раздобље плаћеног годишњег одмора.
- D. Сме дати раднику једнаку плату за рад у Хрватској и Холандији.

(1 бод)

18. Које од наведених права припада првој генерацији људских права?

- A. право на мир
- B. право на развој
- C. право на јавно и поштено суђење
- D. право на заштиту личних података

(1 бод)

19. Која од наведених активности невладиних организација које се заузимају за заштиту и промовисање људских права **није** у њиховом овлашћењу?

- A. информисање јавности о људским правима
- B. надгледање стања људских права у држави
- C. писање закона који промовишу људска права
- D. помагање жртвама којима су прекршена људска права

(1 бод)

20. Због разарања узрокованих земљотресом Хрватски сабор се не може састати па председник Републике Хрватске уз супотпис премијера доноси уредбе са законском снагом.

Како председник Републике Хрватске мора поступити у описаним околностима према Уставу Републике Хрватске?

- A. За доношење уредби мора сазвати седницу Већа за националну безбедност.
- B. Уредбом мора наредити употребу оружаних снага уз супотпис министра одбране.
- C. Уредбе мора поднети на потврду Хрватском сабору када се буде могао састати.
- D. За уредбе мора затражити супотпис председника Уставног суда Републике Хрватске.

(1 бод)

21. Коју одлуку према Уставу Републике Хрватске Хрватски сабор мора донети апсолутном већином гласова свих посланика?

- A. одлуку о промени организације и делокруга локалне самоуправе
- B. одлуку о избору судца Уставног суда Републике Хрватске
- C. одлуку о удруживању Републике Хрватске у савезе с другим државама
- D. одлуку о покретању поступка за утврђивање одговорности председника Републике Хрватске

(1 бод)

Политика и привреда

---

22. Против заменика жупанијског државног адвоката покренут је казнени поступак због непоштовања начела Етичког кодекса те је предложено разрешење с дужности. Које државно тело према Уставу Републике Хрватске може донети одлуку о казненој одговорности и разрешењу заменика жупанијског државног адвоката?

- A. Хрватски сабор
- B. Државно правобранилаштво
- C. Веће државног правобранилаштва
- D. Уставни суд Републике Хрватске

(1 бод)

23. Како према Уставу Републике Хрватске Хрватски сабор доноси државни прорачун?

- A. консензусом свих посланика
- B. већином гласова свих посланика
- C. двотрећинском већином гласова свих посланика
- D. већином гласова присутних посланика, ако је присутна већина

(1 бод)

24. Којем државном дужноснику по сили Устава Републике Хрватске престаје дужност ако Уставни суд утврди да је одговоран за повреду Устава Републике Хрватске извршавањем своје функције?

- A. председнику Владе Републике Хрватске
- B. председнику Сабора Републике Хрватске
- C. председнику Републике Хрватске
- D. председнику Врховног суда Републике Хрватске

(1 бод)

25. На које изборе у Републици Хрватској смеју изаћи сви пунолетни грађани Европске уније?

- A. за председника Републике Хрватске и посланике у Европски парламент
- B. за посланике у Хрватски сабор и посланике у Европски парламент
- C. за посланике у тела локалне власти и посланике у Хрватски сабор
- D. за посланике у тела локалне власти и посланике у Европски парламент

(1 бод)

II Задаци кратког одговора

У следећим задацима одговорите кратким одговором

(речју, с неколико речи или једноставном реченицом).

Одговоре упишите **само** на предвиђено место у испитној књижици.

Тачан одговор доноси један бод.

26. Како се једном речју називају странке које нису на позицији моћи, а супротстављају се владајућима критичким наступом и упозоравањима унутар и изван парламента?

(1 бод)

27. У једној од бивших совјетских република проглашена је победа председника који је већ деценијама на власти упркос оправданим сумњама у регуларност председничких избора и грађанским протестима. Иако постоје противкандидати, владајућа странка доминира изборним поступком и ужива повластице у медијима.

Како се према Дитеру Нолену назива врста избора описана у примеру?

(1 бод)

28. Како се називају модерне државе које су успостављене на основу јединственог националног идентитета?

(1 бод)

Политика и привреда

- 29.** Сингапурске власти су на царинском прегледу ухапсиле хрватског држављанина због кријумчарења дроге у Сингапур и он је потом осуђен на смртну казну. Иако је председник Републике Хрватске упутио сингапурском председнику молбу за помиловање осуђеника, казна ће се свеједно спровести и хрватска власт се у њу неће мешати. Како се назива својство државне власти које хрватска власт поштује у описаном примеру?

(1 бод)

- 30.** Како се назива мандат према ком посланици у парламенту могу деловати и говорити према личним уверењима, а да нису приморани спроводити одлуке групе која их је изабрала?

(1 бод)

- 31.** Изборни закон омогућава бирачима избор кандидата „именом и презименом” независно од тога на ком редном месту листе кандидата се налази на изборима за национални парламент. Како се назива описани начин гласања?

(1 бод)

- 32.** Која грана власти у демократски уређеној држави има право примене и тумачења закона те пружања правне заштите грађанима?

(1 бод)

Политика и привреда

- 33.** На тржишту телекомуникационих услуга послују свега четири предузећа која се међусобно договарају о цени позива, податковног промета и других услуга. Како се назива описана тржишна структура?

(1 бод)

- 34.** Како се назива економски систем у којем предузетници самостално доносе одлуке о томе коју ће делатност обављати, а у случају потешкоћа држава мерама подстицања потпомаже њихову делатност?

(1 бод)

- 35.** Како се назива примена нових идеја или поступака који доприносе унапређењу производних процеса?

(1 бод)

- 36.** Како се назива део економске политике државе где се порезном политиком и опорезивањем грађана финансира изградња и модернизација болница?

(1 бод)

- 37.** Пословна организација је издала обвезнице у вредности 50 000 евра за набаву новог уређаја за обраду метала. Како се назива врста обвезница у описаном примеру?

(1 бод)

Политика и привреда

---

38. Како се назива процес укупности технолошких, економских, политичких, културних и научних развојних фактора који омогућавају стварање јединственог светског тржишта?

(1 бод)

39. Које је уставно право ускраћено ученику припаднику националне мањине, ако му је онемогућено да приступи испитима државне матуре на сопственом језику?

(1 бод)

40. Како се назива својство судске власти да у обављању свог задатка утврђивања кривице и одређивања казне није под утицајем законодавне и извршне власти?

(1 бод)

41. Три месеца након изгласаног прорачуна министар финансија Републике Хрватске је предложио ребаланс.
Која институција државне власти доноси одлуку о ребалансу прорачуна?

(1 бод)

42. Према Уставу Републике Хрватске председник Републике Хрватске не може бити притворен нити се против њега може покренути казнени поступак без претходног одобрења Уставног суда.
Како се назива правна заштита коју председник ужива?

(1 бод)

Политика и привреда

- 43.** У складу са законом у Републици Хрватској успоставља се целовити систем управљања отпадом.

Које државно тело има право донети уредбу да се произвођачима смањи трошак збрињавања амбалаже при стављању производа на тржиште?

(1 бод)

- 44.** У медијима се све чешће објављују чланци о недозвољеном утицају политике на рад полиције и ДОРХ-а током истрага и процесуирања случајева корупције те је покренута иницијатива за оснивањем истражног поверенства. Које државно тело има право основати истражно поверенство за питања из описаног примера?

(1 бод)

- 45.** Након парламентарних избора ниједна политичка странка у Хрватском сабору самостално није имала довољан број посланика за формирање Владе Републике Хрватске. Једна странка је, међутим, добила подршку три парламентарне странке иако с њима није ушла у коалицију те је формирала Владу Републике Хрватске. Како се назива влада чије је формирање описано у примеру?

(1 бод)

- 46.** Како се назива особа којој председник Републике Хрватске након спроведених парламентарних избора поверава право предлагања чланова Владе Републике Хрватске?

(1 бод)

Политика и привреда

---

47. Саборски посланик је осумњичен за учествовање у казненом делу намештања јавног конкурса којим је обезбеђено склапање удносног уговора грађевинском предузећу његовог рођака.

Који поступак према Уставу Републике Хрватске Хрватски сабор треба да учини како би се против посланика у описаном примеру могао покренути судски поступак?

(1 бод)

III Задаци продуженог одговора

У следећим задацима пажљиво прочитајте полазни садржај и одговорите с неколико реченица, јасно и сажето, усмеравајући се на оно шта је битно за задатак. Одговор упишите **само** на предвиђено место у испитној књижици. Тачан одговор доноси један или два бода.

48. Пажљиво прочитајте текст.

У једној држави чланици Уједињених народа уставни суд је на захтев државног адвоката забранио деловање политичке странке етничке мањине која представља гласну опозицију државној власти. Таквом одлуком је председник државе додатно учврстио своју власт. Политичким системом већ дуже доминира његова политичка странка која је раније успешно онемогућавала деловање опозиције. Овај чин су снажно осудили Уједињени народи јер се тиме ограничавају људска права држављана припадника те етничке мањине и поткопава веродостојност државне власти која се обавезала на реформе. Управо је побољшање стања људских права једна од обавеза те државе у складу с њеним чланством у Уједињеним народима.

Наведите које је политичко право одузето припадницима етничке мањине. Који је политички поредак угрожен оваквим чином забране деловања странке, а особине којег политичког поретка поприма држава доминацијом председника у описаном примеру?

(2 бода)

Политика и привреда

49. Пажљиво прочитајте текст.

Отварањем привреде једне државе међународном тржишту домаћа предузећа су се суочила са снажном страном конкуренцијом, због чега је велики део њих био присиљен реструктурисати своје пословање те отпустити знатан број запослених.

Држава се суочила с проблемом високе стопе незапослености, шта је узроковало смањење агрегатне потражње и изазвало дефлацију.

Како се назива врста фискалне политике коју држава може применити како би покушала решити проблеме високе незапослености и дефлације из описаног примера?

Наведите и опишите две мере те политике.

[illegible]

(2 бода)

Празна страница